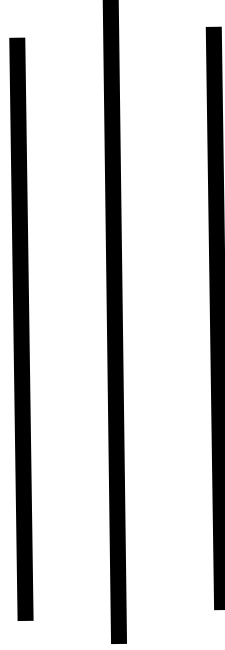
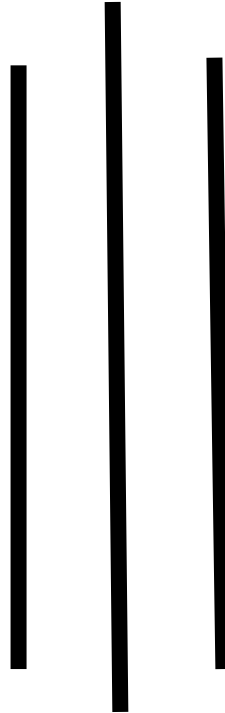

औरही नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
औरही, महोत्तरी

नीति बजेट तथा कार्यक्रम
२०८०/०८१

प्रस्तुत कर्ता :-
प्रदिप कुमार खड्का
नगर प्रमुख

औरही नगरपालिकाको नगर सभामा प्रस्तुत आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को नीति बजेट तथा कार्यक्रम प्रमुख अतिथी ज्यू, विशेष अतिथी ज्यूहरु, अतिथी ज्यूहरु, नगरसभाका सदस्य ज्यूहरु, बुद्धिजीवी वर्ग/ नागरिक समाज/ व्यापारी वर्ग, पत्रकारज्यूहरु, नगरपालिकाका सम्पूर्ण कर्मचारीहरु, उपस्थित सज्जन वृद नगरवासी,

औरही नगरपालिकाको बाह्रौं नगरसभाको नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुतीको उदघाटन समारोहमा उपस्थित हुनु हुने नगरसभा सदस्य ज्यूहरु, पत्रकार, सुरक्षाकर्मी, सम्पूर्ण राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरु, हामीलाई असाध्यै माया गर्नुहुने तमाम सार्वभौम सत्तासम्पन्न नगरवासी दाजुभाई, दिदीवहिनी, बुवाआमाहरुमा नगरपालिकाको तर्फबाट एवम आफ्नो व्यक्तिगत तर्फबाट हार्दिक स्वागत तथा सम्मान व्यक्त गर्दछु ।

औरही नगरपालिकाको यस गरिमामय संसदको बैठकमा नगर प्रमुखको रूपमा विद्यमान् परिस्थितिका वीच आगामी आ.व. २०८०/२०८१ को बजेट प्रस्तुत गर्न पाउँदा गौरवाम्बित महशुस गरेको छु । यस घडिमा संघिय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन पद्धति स्थापना गर्नका लागि विभिन्न समयमा जिवन उत्सर्ग गर्ने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात सहीदहरु तथा यस व्यवस्थामा योगदान पुर्याउने सम्पूर्ण अग्रजहरु प्रति उच्च सम्मान व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

मैले औरही नगरपालिकाको बाह्रौं नगरसभामा दोश्रो बजेट प्रस्तुत गरिरहदाँ औरही न.पा.भित्रको नागरिकको जिवन स्तर उकास्ने गहन जिम्मेवारी बोध गरेको छु । वर्तमान यस परिस्थितीमा सबै राजनितिक दल, जनप्रतिनिधि, सघं संस्था, नागरिक समाज, बौद्धिक जगत र आम नागरिकको सहयोग तथा ऐक्यवद्धताले वर्तमान चूनौतिको सामाना गर्न सकिन्छ भन्नेमा औरही सरकार पूर्ण विश्वस्त छु ।

औरही नगरपालिकाको तिव्र आर्थिक, सामाजिक विकास गरि समृद्ध र सुखी औरही नगरवासी वनाउनु हाम्रो प्रमुख नीति रहनेछ । स्थानिय तहले कार्यन्वयन गर्ने गरि संविधानले नै सुनिश्चित गरेको आधिकारलाई जनताकै इच्छा अनुसार व्यवहारमा रुपान्तरण गर्दै कृषि, शिक्षा, स्वास्थ्य, सन्चार र पूर्वाधार, औरही नगरपालिकाको समृद्धिको मूल आधार भन्ने दिर्घकालिन सोचको साथ सभ्य, सुन्दर र समृद्ध औरही नगर निर्माणको लागि बाह्रौं नगरसभामा यस नगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न लागेको छु ।

बजेट नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा निम्न आधारहरुमा लिएका छौं ।

- १) नेपालले अन्तराष्ट्रिय स्तरमा गरेको विभिन्न प्रतिवद्धता,
- २) नेपालको संविधानको भाग-४ उल्लेखित राज्यको निर्देशक सिद्धान्त तथा नीतिहरु,
- ३) संघिय सरकारले अंगीकार गरेको लक्ष्य, नीति तथा कार्यक्रमहरु,
- ४) नेपालको संविधान धारा ५९ को आर्थिक भाग १९ को आर्थिक प्रणाली,
- ५) नेपालको संविधानको अनुसूची-८ बमोजिमको कर लगाउने पाउने क्षेत्र,
- ६) स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४,
- ७) राजस्व परामर्श समितिको प्रतिवेदन,
- ८) श्रोत तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति श्रोत र बजेट अनुमान सिफारिस,
- ९) नेपाल सरकारको वार्षिक बजेट सिद्धान्त उदेश्य र प्राथकता,
- १०) दिगो विकासका लक्ष्यहरु,
- ११) रणनीतिक योजना तथा क्षेत्रगत गुरुयोजना,
- १२) विषयगत समितिका प्रतिवेदन,
- १३) स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४,
- १४) मन्त्रालयले विभिन्न समयमा गरेको विभिन्न परिपत्र तथा निर्देशनहरु,
- १५) बस्ती स्तर तथा वडाबाट सिफारिस भई आएका प्राथमिकता प्राप्त योजनाहरु,

नगरसभाका सदस्य ज्यूहरु,

अब म यस नगरपालिकाको दिर्घकालिन सोच, गन्तव्य तथा आगामी आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को बजेटका उद्देश्य तथा प्राथमिकताहरु प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहान्छु ।

क) दिर्घकालिन सोच “कृषि, शिक्षा, स्वास्थ्य, पूर्वाधार र सञ्चार ,औरही नगरपालीकाको समृद्धिको मूल आधार” रहने छ । बजेटका उद्देश्य हासील गर्नका निमित्त देहाय अनुसारका क्षेत्रगत र कार्यक्रमगत प्राथमिकता निर्धारण गरीएको छ ।

- क) आर्थिक विकास
- ख) सामाजिक विकास
- ग) पूर्वाधार विकास
- घ) वन तथा वातावरण विकास
- ङ) संगठन तथा सुसाशन व्यवस्थापन

नगरसभाका सदस्य ज्यूहरु,

उल्लेखित दिर्घकालिन सोच, लक्ष्य तथा उद्देश्य र प्राथमिकता अनुरूप यस नगरपालिकाको आ.व. २०८०/२०८१ मा अवलम्बन गर्ने नीति तथा कार्यक्रम सम्मानित नगरसभा समक्ष प्रस्तुत गर्न चाहान्छु ।

क) **आर्थिक विकास** : आर्थिक विकासको क्षेत्रमा सुरु भई सम्पन्न हुन नसकेका योजनालाई निरन्तरता दिने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

१) कृषि तथा पशुपन्छी

आर्थिक समृद्धिको पहीलो आधार कृषि भन्ने मूल नाराका साथ कृषि उत्पादनमा व्यवसायिकरण, औद्योगिकिकरण, विविधिकरण, आधुनिकीकरण, यान्त्रिकरण तथा बजारीकरणलाई विशेष जोड दिई सामुहिक खेती प्रणालि, सामुहिक पशुपालन र विकास गरी कृषि क्षेत्रलाई आत्मनिर्भर र मर्यादित बनाउने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

- उत्पकृष्ट किसान र कृषि समुहलाई सम्मान गर्ने कार्यक्रम ल्याइने छ ।
- उन्नत जातको पशु र सुधारिएको गोठलाई प्रत्योसाहनका कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- नगर भित्र प्रत्येक टोलमा कृषि उत्पादन समुह निर्माणमा विशेष जोड दिइने छ ।
- कृषकहरुलाई बालिनालीको लागि ऋण र विमा गर्न वित्तीय संस्था सँग समन्वय गरी सहजीकरण गरिने छ ।
- औरही न.पा.अन्तर्गत कृषकहरुलाई स्यालो ट्युबेल मोटर वितरण कार्यक्रमलाई अगामी आ.व.०८०/०८१ मा पून : निरन्तरता दिनेछ ।
- कृषि सिचाईका लागि विद्युतीयकरण कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- कृषकका लागि कृषि सामाग्री, कृषि उपजको उचित मूल्य र बजार पहुँचको व्यवस्था गरिने छ ।
- कृषकका लागि उन्नत जातको विउविजन (धान, गहुँ, मकै, तरकारी विउविजन) कृषि औजार तथा समाग्रीहरु अनुदानको रुपमा उपलब्ध गराईनेछ ।
- कृषि बजार तथा हाट बजारको पूर्वाधार निर्माण, साना सिँचाई निर्माण, प्रविधि तालिम मार्फत प्राविधिक टेवा, कृषि सामाग्रीको आपूर्ति र कृषक क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- कृषि पेशामा युवालाई आकर्षण वृद्धि गर्न युवा स्वरोजगार लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- नगर बासीहरुलाई स्थानीय उत्पादन स्थानीय हाट बजार बाट नै खरिद गरि उपभाग गर्न प्रोत्साहन गर्ने नीति लिइने छ ।
- कृषकको उत्पादनलाई सुरक्षित बजारसम्म पुग्ने पहुँच स्थापित गर्न जिल्ला कृषि सहकारी संघ र उद्योग वाणिज्य संघ सँग आवश्यक सहकार्यको नीति लिइने छ ।
- यस नगर पालिकाले कृषि उत्पादनलाई भण्डारणको व्यवस्थापन गर्न नेपाल सरकार र मधेश प्रदेश सरकारको सहकार्यमा कोल्ड स्टोरको डि.पि.आर. तयार भई अगामी आ.व.०८०/०८१ मा निर्माण कार्य अगाडी बढाईने छ ।

२) उद्योग तथा वाणिज्य

- नगरलाई आर्थिक रुपले आत्मनिर्भर बनाउन नगर क्षेत्रभित्र उद्योग स्थापनाका लागि उद्योगमैत्री नीतिहरु अवलम्बन गर्नुका साथै उद्योगीहरुलाई उद्योग स्थापना गर्न विशेष प्रोत्साहित गरिनेछ ।
- नयाँ उद्योगहरु स्थापना गर्न स्थापना गर्न लगानी मैत्री वातावरण श्रृजना गरी रोजगारीका अवसर सिर्जना गरिने छ ।
- व्यापारिक फर्म, पसलको दर्ता, अनुमति, नवीकरण, खारेजी र नियमन गरिनेछ ।

३) रोजगार प्रबर्द्धन तथा गरिबी न्यूनीकरण

- वैदेशिक रोजगारीमा गएका तथा फर्किएका नगरिकहरुको तथ्याङ्क संकलन गरी पुन : एकीकरण कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

- वैदेशिक रोजगारीमा जाने चाहनेहरूका लागि श्रम स्वीकृती तथा पुनः श्रम स्वीकृती निरन्तरता दिई थप व्यवस्थित बनाउने छ ।
- वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका युवाहरूलाई स्वदेशमा नै व्यवसाय बनाउनको लागि सिप विकास तालिम प्रदान गरिने छ ।
- औरही नगरपालिकाको रोजगार सेवा केन्द्रलाई एकिकृत सेवाको रूपमा विकास गरिनेछ । साथै यस नगरपालिकाबाट संचालित योजनाहरूमा रोजगार सेवा केन्द्रमा सुचिकृत बेरोजगारहरूलाई प्राथमिकता दिइने छ ।
- रोजगारीको अवसर पहिचान, समस्याको समाधान र रोजगारीको क्षेत्रमा नविनतम् उपाय र विधिको पहिचान गर्न रोजगार रणनीति तयार गरी कार्यान्वयन गरिने छ ।
- गरिबी निवारण सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, नियमन र अध्ययन अनुसन्धानलाई वैज्ञानिक बनाउदै लिइने छ ।
- गरिबी निवारणको स्थानीय रणनीति तर्जुमा गरी रोजगारीका अवसर सिर्जना गरिनेछ ।
- गरिब घर पहिचानसम्बन्धी स्थानीय सर्वेक्षण, सूचना व्यवस्थापन र नियमन कार्य अधि बढाइनेछ ।
- रोजगार तथा बरोजगारको तथ्याडक संकलन, प्रशोधन र सूचना प्रणालीको स्थापना गरिनेछ ।
- संघीय र प्रदेश कानून बमोजिम स्थानीय तहमा सुकुम्बासीको पहिचान र अभिलेख गरी वास्तविक सुकुम्बासीको जीविकोपार्जन र बसोबास व्यवस्थापन गर्ने कार्य प्रारम्भ गरिनेछ ।
- प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत स्थानीय युवाहरूलाई विभिन्न विकासका क्षेत्रमा परिचालन गर्दै थप रोजगारी सिर्जना गरिने कुरालाई थप व्यवस्थित रूपमा निरन्तरता दिइनेछ ।
- दलित आवास कार्यक्रम अन्तर्गत प्रत्येक वर्ष ५० वटा विपन्न दलितको लागि पक्की घर निर्माण गरिने छ ।

४) पर्यटन प्रबर्द्धन

- सुन्दर औरही, समृद्ध औरही भन्ने मुल नाराका साथ पर्यटन प्रबर्द्धन र विकास गर्न सरोकारवाला निकायसँग समन्वय गरि पर्यटन गुरु योजना तयार गरिने छ । कृषि पर्यटन, शैक्षिक पर्यटन, धार्मिक पर्यटन, हरित पार्क निर्माण लगातयतका क्षेत्रको आवश्यक प्रबर्द्धन र विकास गरिने छ ।
- सोनामाईस्थान मन्दिर, महादेव मन्दिर अग्लेश्वरा र ब्रम्हस्थान मन्दिरको भौतिक पूर्वाधार व्यवस्थित गरी धार्मिक पर्यटन प्रबर्द्धन गरिनेछ ।

ख) सामाजिक विकास : सामाजिक विकासका क्षेत्रमा शुरु भई सम्पन्न हुन नसकेका योजनालाई निरन्तरता दिई सम्पन्न गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

१) स्वास्थ्य

- नगरवासीको स्वास्थ्य सेवामा पहुँच पुर्याउने स्वास्थ्य विमा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा संचालनमा ल्याइने छ र अति विपन्न वर्गको लागि विमा सहयोग कोष स्थापना गरी सबैका लागि विमा कार्यक्रम लागु गरिने छ ।
- स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी गराउनका लागि आउने गरिब विपन्न सुत्केरी आमाहरूलाई पौष्टिक आहारको व्यवस्था गरिनेछ ।
- औरही स्वास्थ्य चौकीमा एक चिकित्सकको व्यवस्था गरिने छ ।
- औरही स्वास्थ्य चौकीमा ल्याव संचालनमा आएको सो ल्यावबाट गुणस्तरीय जाँचको सुनिश्चता गरिने छ ।
- स्वास्थ्य सेवामा गुणस्तर अभिवृद्धि गर्दै सबै नगरवासीमा समान पहुँच पुर्याउने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्रलाई थप सबलिकरण गर्दै लगिनेछ ।
- एमबुलेन्स सेवा सञ्चालन भई यसलाई निरन्तरता दिइनेछ र सुत्केरी हुन आउने गर्भवति महिलाहरू एम्बुलेन्स सेवा निः शुल्क एम्बुलेन्स सेवा गरिने छ ।
- संक्रमक रोगबाट सिर्जना हुन सक्ने स्वास्थ्य जोखिमको न्यूनिकरण गर्न आवश्यक नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- स्वास्थ्य सेवा अतिरिक्त सन्तुलित आहारा, शारिरीक व्यायाम, सरसफाई सहितको स्वस्थ जीवनशैलि अवलम्बन गरि "निरोगी औरही निर्माण अभियान" अधि बढाइने छ ।
- सबै स्वास्थ्य चौकिहरूमा नेपाल सरकारद्वारा प्राप्त औषधिलाई निशुल्क व्यवस्था मिलाइने छ र यसलाई क्रमश बढाउदै लगीने छ ।
- स्वास्थ्य विमा कार्यक्रमलाई नेपाल सरकारको घोषण अनुसार सबै जनतामा पुर्याउन सचेतना वा जागरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- दलित मध्ये, अति विपन्न दलितलाई स्वास्थ्य विमा एवम् औषधि निःशुल्क उपलब्ध गराइने छ ।
- सार्वजनिक निजि साभेदारिवाट अस्पतालहरू निर्माण तथा सञ्चालन गरिने कार्यलाई उच्च प्राथमिकता मा राखिने छ ।

- ✚ एक वडा एक स्वास्थ्य केन्द्र स्थापनाको कार्यलाई क्रमश अझै व्यवस्थित तरिकाले सञ्चालन गरिनेछ ।
- ✚ गर्भवतिहरूलाई भिडियो ऐक्स-रे सर्व सुलभ रूपमा जाँचको व्यवस्था गरिएको छ । अगामी वर्षमा यसलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- ✚ गर्भवती महिलाहरूलाई निःशुल्क क्यालसियम र फौलिक एसिड टौनिक औषधिहरूको व्यवस्था शुरुवात गरिएको छ र अगामी वर्षमा पनि यसलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- ✚ यस आ.व.मा निःशुल्क स्वास्थ्य शिविर संचालन भएकोलाई निरन्तरता दिइएको साथै साभेदारीमा विशेष शिविर संचालन गरिने छ ।
- ✚ पाठेघरको मुखको क्यान्सरको जाँचको व्यवस्था औरही स्वास्थ्य चौकीमा सुरुवात गरिने छ ।
- ✚ निस्वार्थ भावमा समुदायमा काम गर्दै आईरहेको सामुदायिक महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूलाई उच्च मनोबल राख्नको लागि यतायात खर्चमा वृद्धि गरिने छ ।

२) शिक्षा:

- ✚ “दक्ष जनशक्ति ,गुणस्तरिय शिक्षा, आत्मनिर्भर एवं समृद्ध नगर हाम्रो अपेक्षा” भन्ने मुल नारा सहित शैक्षिक क्षेत्रमा व्यापक सुधार गर्न प्रक्रिया अगाडि बढाईने छ ।
- ✚ गत आ.व. देखि कम दरबन्दी रहेका विद्यालयहरूमा आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरी स्वमसेवक शिक्षक भर्ना गरी शैक्षिक गतिविधिहरूलाई व्यवस्थित गरिदै आएकोमा अगामी आ.व.०८०/०८१ मा समेत थप शिक्षक व्यवस्थापन गरिने छ ।
- ✚ नगरशिक्षा विकासका लागि सामुदायीक र सस्थागत विद्यालयका विचमा शिक्षा गुणस्तरीयता र पहुँचमा समानता स्थापित गरि विभेदपूर्ण शिक्षा प्रणाली अन्त गर्न सहकार्य को कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- ✚ नेपाल सरकारले बालबालिकाका लागि नि : शुल्क खाजा कार्यक्रम उपलब्ध गराएकोमा यस नगरपालिका बाट प्रभावकारि तथा व्यवस्थित बनाउदै खाजा कार्यक्रम सञ्चालन विद्यालय हाता भित्र बनाई गुणस्तरीय खाजा व्यवस्थापन गरिने छ ।
- ✚ नगर क्षेत्रका युवाहरूलाई लक्षित गरी स्वरोजगार, आत्मनिर्भर,स्वावलम्बी र चरित्रवान बनाउन युवा उद्यमी प्रोत्साहान कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- ✚ प्रत्येक नागरिकलाई संविधान द्वारा प्रदत्त आधारभूत शिक्षामा पहुँच, अनिवार्य ,निशुल्क तथा माध्यमिक तहसम्मको शिक्षा निशुल्क उपलब्ध गराइने छ ।
- ✚ शिक्षा क्षेत्रका क्रियाकलापलाई व्यवस्थित गर्न शैक्षिक क्यालेन्डर प्रकाशन गरि लागू गरिने छ ।
- ✚ बाल विकास केन्द्र सञ्चालन गर्न बालविकासको अवधारण अनुरूप आवश्यक व्यवस्था मिलाई सञ्चालन बालविकास स.का.को लागि पूर्णताजगि तालिमको व्यवस्था मिलाईने छ ।
- ✚ विद्यालय सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिता अभिवृद्धिको लागि विद्यालयमा सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक लेखा परीक्षण र अन्तिम लेखा परीक्षणलाई वास्तविकतामा आधारित बनाइने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- ✚ शिक्षा क्षेत्रको सुधारको लागि नगरशिक्षा नीति, नगर क्षेत्रमा संचालन गरिएका सबै विद्यालयलाई आधार बनाएर नगर शिक्षा प्रोफाइल बनाइने र शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न नगर शिक्षा गरुयोजना तयार गरि कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
- ✚ निजि विद्यालय शुल्क निर्धारण नेपाल सरकारको मापदण्ड भित्र रहेर गर्न एवं तोकीएको भौतिक एवं शैक्षिक पूर्वाधार पुरा भएकालाई मात्र नयाँ दर्ता वा कक्षा स्तरोन्नतीको स्वीकृती दिइने छ ।
- ✚ निजि विद्यालयले अनिवार्यरुपमा नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको मापदण्ड भित्र रहि अनिवार्य छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरिने छ ।
- ✚ विद्यालयमा आवश्यक भवन फर्निचर शैक्षिक समाग्रीहरू अगामी आ.व.०८०/०८१ मा समेत निरन्तर रुपमा उपलब्ध गराईने छ ।
- ✚ विद्यालय शिक्षालाई आई.सि.टि. सँग गर्दै विद्यालयमा आवश्यक उपकरण जडान गरिने छ ।

३) खानेपानी र सरसफाई :

- ✚ भरपर्दो जलाधार युक्त पूर्वधार, स्वच्छ खानेपानी पहुँचमा हाम्रो अधिकार भन्ने मुल नारालाई आत्मसाथको नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- ✚ आगामि ५ वर्ष भित्र स्वच्छ तथा सफा खानेपानीको लागि अल्पकालिन तथा दिर्घकालिन योजना कार्यक्रम बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।

४) युवा, खेलकुद तथा मनोरञ्जन

“हामी खेल्छौ, स्वस्थ्य बन्छौ, औरहीलाई चिनाउँ छौ ”

- ❖ नगर खेलकुद विकास समिति गठन गरि नगर क्षेत्रभित्र खेलकुदको सर्वाङ्गीण विकासका लागि कार्यविधि तयार गरि यथासिद्ध कार्यान्वयन गरिने छ ।
- ❖ लागु पदार्थ दुर्व्यसनबाट जोगाउनको लागि सचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्नुको साथै दुर्व्यसनमा फसेकालाई पुनरस्थापनाका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।

५) लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लक्षित वर्ग समेत)

नेपालको संविधानले लैंगिक विभेदको अन्त्य गर्दै पछाडी परेका वा पारिएका वर्ग तथा समुदाय जस्तै दलित, आदिवासी, जनजाति, पिछडावर्ग, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, लैंगिक तथा यौनिक अल्पसङ्ख्यक, किसान वर्ग, श्रमिक, जेष्ठ नागरिक, मधेसी, मुस्लीम, लगायतलाई राज्यको सबै निकायमा समावेशी सिद्धान्तका आधारमा सहभागी हुने हक प्रत्याभूत गरेको छ । आर्थिक समृद्धि र दिगो विकासका लागि समान अग्रसरता र नेतृत्वदायी भूमिका स्थापित गर्दै स्रोत साधन, अवसर र लाभमा समान पहुँच स्थापित गर्न सक्ने लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति लिइने छ ।

५.१ महिला

- ❖ महिलामाथि हुने लैंगिक विभेद, बालविवाह, अनमेल विवाह, दाइजो प्रथा जस्ता सामाजिक समस्याको न्युनीकरण गर्ने कार्य प्रत्येक वडाबाट सुरु गरिने छ ।
- ❖ महिला स्वास्थ्य स्वयम सेविकाको क्षमता विकास र प्रोत्साहनका लागि विशेष व्यवस्था गरिने छ ।

५.२ बालबालिका

- ❖ बाल बचाउ, बाल संरक्षण, बालविकास र बालबालिकाको निर्यत्र प्रक्रियामा अर्थपूर्ण सहभागिता गराउन नगरले आवश्यक नीति लिइने छ ।
- ❖ बालबालिका भोलीका कर्णदार मात्र नभएर आजका साभेदार हुन भन्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

५.३ जेष्ठनागरिक

- ❖ एकल, शारिरीक र मानसिक रूपमा अशक्त, असहाय, र आफ्नो परिवार वा संरक्षक नभएका जेष्ठ नागरिका लागि औषधि उपचारमा सहयोग तथा संरक्षणको नीति लिइने छ ।

५.४ दलित समुदाय

- ❖ दलित समुदायको सशक्तिकरण, क्षमता विकास गर्दै परम्परागत सिपलाई आधुनिकीकरण गरी उद्योगको विकास गर्ने नीति लिइने छ ।
- ❖ विपन्न दलित बस्ती पहिचान गरि नमुना बस्ती विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

५.५ आदिवासी जनजाति

- ❖ आफ्नो मातृभाषामा शिक्षा दिन चाहने समुदायलाई न.पा. बाट आवश्यक सहयोग गरिने छ ।

५.६ अपाङ्ग / अशक्त

- ❖ नगरपालिका बाट प्रवाह हुने सेवाहरुमा अपाङ्गलाई पहिलो प्राथमिकता दिइने छ । जुनसुकै प्रकारका सिफारिस गर्दा वा व्यसाय दर्ता वा नवीकरण गर्दा लाग्ने राजश्वमा १०% छुट लिने नीतिमा निरन्तरता दिइने छ ।

५.७ सास्कृतिक सम्पदा

- ❖ सभ्यता हाम्रो परिचय र संस्कृति हाम्रो पहिचान भन्ने नारा आत्मसाथ गर्दै सबै भाषा धर्म, संस्कृतिको संरक्षण, सम्बर्धन र विकास गर्दै लैजाने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- ❖ स्थानीय सबै धर्म, परम्परा र मौलिक संस्कृतिलाई संरक्षण र सम्बर्धन गरिने छ । साथै परम्परागत रूपमा चलिआएका श्रीकृष्ण जन्मअष्टमी, दशैं, दिपावली, छट, रमजान, अखाडी पुजा र पर्वको सञ्चालन, व्यवस्थापन र प्रवर्धन गरिने छ ।

५.८ पञ्जिकरण तथा सामाजिक सुरक्षा

- आधुनिक प्रविधि मार्फत व्यक्तिगत घटना दर्ता (जन्म, मृत्यु, विवाह, बसाईसराई, सम्बन्ध विच्छेद, धर्मपुत्र, धर्मपुत्री) अभिलेख व्यवस्थापन गरिने छ ।
- पञ्जिकरण र सामाजिक सुरक्षालाई अनलाइन अभिलेख राखि अभै प्रभावकारी तवरले सेवा प्रदान गरिनेछ ।
- सामाजिक सुरक्षा वितरणमा बैकिङ प्रणालीको नीतिलाई निरन्तरता दिइ **EFT** प्रणाली सँग आवध गरिने छ ।

ग) पूर्वाधार विकास

१) सडक तथा भौतिक निर्माण

- सडक अधिकार क्षेत्र मिच्ने, सार्वजनिक स्थानमा घर टहरा बनाउने कार्यलाई पूर्ण रुपमा निरुत्साहित गरिने छ ।
- सडक विस्तार, ढलान र कालोपत्रे गर्ने नीति लिइने छ ।
- संघ र प्रदेश सरकारसँग आवश्यक समन्वय गरी आगामी ५ वर्षभित्र सबै टोल र बस्तीमा सडक ढलान कार्यलाई उच्च प्राथमिकतामा राखिने छ ।
- नगरपालिकाबाट निर्माण गरिएका भौतिक पूर्वाधारको मर्मत सम्भारको लागि मर्मत सम्भार कोष स्थापना गरिने छ ।
- नेपालको संविधानले समावेशी र समन्यायिक विकास गर्ने नीति अवलम्बन गरे बमोजिम नगरपालिकाका ९आटे वडाहरूको विकासलाई समान प्राथमिकतामा राखिने छ ।
- औरही न.पा.ले चालु आ.व.मा नगर प्रवेशद्वारको डि.पि.आर. कार्यको तयारी भई अगामी आ.व.०८०/०८१ मा प्रवेशद्वार निर्माण कार्य गरिने छ ।
- नगरपालिकाको कार्यलय भवन तथा वडा कार्यलयको कार्यलय भवन (नभएको वडाको लागि) नगरपालिका भित्र भवन निर्माणको लागि जग्गा पहिचान गरि अगामी आ.व.०८०/०८१ मा प्रशासकीय भवन एवं वडा कार्यालय भवनको निर्माण कार्य सुरुवात गरिने छ ।

२) भवन र सहरी विकास

- ✓ नगरपालिका गठन हुनुपूर्व निर्माण भएका घरहरूको अभिलेखिकीकरण कार्य यथाशिघ्र सम्पन्न गर्ने नीति लिइने छ ।
- ✓ नगरपालिकाबाट अनुमति नलिई जग्गा जमिन खण्डिकरण प्लटिङ गर्ने तथा भू-संरचना बिगार्ने कार्य पूर्ण रुपमा निषेध गरिने छ ।
- ✓ सहरी विकास र भवन निर्माण आचारसंहितालाई कडाईका साथ लागु गरिने छ ।
- ✓ सरकारी, सार्वजनिक, ऐलानी प्ररती जग्गामा निर्माण भएका व्यक्तिगत भवन तथा संरचनालाई नक्सा पास तथा अभिलेखिकरण गरिने छ ।
- ✓ यस नगरपालिका भित्र सञ्चालन हुने आयोजना र सो सञ्चालन गर्ने उपभोक्ता समितिले आयोजना स्थलमा होडिङ बोर्ड राख्ने नीतिलाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिने छ ।

३) सूचना र सञ्चार

- ✓ युवा सूचना केन्द्रको स्थापना गर्ने कार्यको थालनी गरिने छ ।
- ✓ आफ्नो क्षेत्रभित्रका पत्रप्रक्रिकाको प्रकाशन, अनुमति अभिलेख तथा सोको व्यवस्थापन गरिने छ ।
- ✓ यस नगरपालिकामा भए गरेका काम कार्यहरूको सञ्चार माध्यमबाट चौमासिक रुपमा सार्वजनिकीकरण गरि आम जनतालाई नगर कार्यको विषयमा सुसुचित गराउने नीति लिइने छ ।

४) भूमि व्यवस्थापन र बस्ती विकास

- ✓ एकीकृत बस्ती विकासका पूर्वाधारहरू जस्तै शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी, विद्युत, सरसफाई आदी सुविधाको विस्तार र सामुदायिक संस्था निर्माण गर्न सरकारी तथा गैरसरकारी सबै क्षेत्रसँग आवश्यक समन्वय गरिने छ ।
- ✓ नगर क्षेत्रभित्र रहेका सरकारी, सार्वजनिक, ऐलानी जग्गा परती जग्गाको लगत तयार गरि नगरपालिकाले आर्थिक उत्पादकका लागि उपयोग गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

५) ऊर्जा र विद्युतिकरण

- ✓ नगरभित्रका सार्वजनिक स्थान, सडक बजार, नगर टोलमा सडक बत्ती जडान गर्ने तथा विद्युतीकरण हुन बाँकी रहेका बस्तीहरूमा विद्युतीकरण गरि **उज्यालो औरही निर्माण** गर्ने नीति लिइने छ ।
- ✓ नगर क्षेत्रभित्रका वैकल्पिक ऊर्जाको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

६) सिँचाई

- ✓ औरही नगरपालिका भित्र सिँचाई प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्न **समृद्ध औरही सिँचाई विशेष कार्यक्रम** सञ्चालन गरिने छ ।
- ✓ नगरपालिकाभित्रका सबै कृषियोग्य भूमिमा सिँचाईको सुनिश्चिता गर्ने तथा सिँचाईमा सम्बन्धि नीति, कानून, मापदण्ड निर्धारण गरि सिँचाई गुरुयोजनाको निर्माण र कार्यान्वयन गरिने छ ।

घ) वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन

१) वन तथा वातावरण

नेपालको संविधानले राज्यको वातावरणमैत्री दिगो सन्तुलित विकासको कल्पना गरेको छ । समृद्ध नेपाल, सुखी नेपालीको राष्ट्रिय आकांक्षा पूरा गर्न आधुनिक पूर्वाधारयुक्त, योजनाबद्ध, विपदप्रतिरोधी, व्यवस्थित, समावेशी, आर्थिक रुपमा गतिशील तथा सुरम्य नगर निर्माण गर्न देहायका नीति अवलम्बन गरिने छ ।

- सार्वजनिक वन क्षेत्रभित्रका खाली जमिनमा वृक्षारोपण गर्दै लगिने छ ।
- नीजि घर तथा क्षेत्रमा उद्यान निर्माण गर्न प्रोत्साहित गर्ने हेतुले घर नक्सा पास गर्दा हरेक घरमा कम्तिमा २ वटा बिरुवा रोप्ने घरधनीलाई नक्सा पासको प्रमाणपत्र दिइने छ ।

२) विपद व्यवस्थापन

प्राकृतिक र गैरप्राकृतिक घटनाले विपद जोखिमका कारण भौतिक, आर्थिक, सामाजिक विकास र प्रगतिमा प्रतिकूल प्रभाव पार्न सक्ने तर्फ नगर सरकार सचेत रहेको छ । संविधानमा विपत्त व्यवस्थापन सम्बन्धी स्थानीय तहको एकल तथा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको साभ्गा अधिकार सूची भएकोले तीनै तहको सरकारको भूमिका उत्तिकै महत्वपूर्ण छ, भन्ने कुरामा नगर सरकार स्पष्ट छ । जसको व्यवस्थापनको लागि निम्नलिखित नीति अवलम्बन गरिने छ ।

- नगरस्तरिय विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी स्थानीय तह प्रकोप व्यवस्थापन कोषमा आवश्यक रकम विनियोजन गरि उद्धार, राहत सामाग्री तथा जनशक्ति परिचालन सम्बन्धी आवश्यक व्यवस्था गरिने छ ।
- **राहत** सामाग्रीको आपतकालिन भण्डारण , व्यवस्थित वितरण र समन्वयको कार्यका उच्च प्राथमिकताका साथ अगाडी बढाइने छ ।
- विपद प्रभावितहरूलाई सार्वजनिक, नीजि तथा सामुदायिक क्षेत्र समेतको सहकार्यमा सामाजिक संरक्षण प्रदान गर्ने नीति लिइने छ ।

३) फोहोरमैला तथा ढल व्यवस्थापन

- नगरबासीको एउटै रहर, स्वच्छ, सफा, हराभरा र **समृद्ध औरही नगर** भन्ने नारा सहित फोहोरमैलालाई व्यवस्थापनका लागि **ल्याण्डफिल्ड साइडको** खोजी गरी उचित व्यवस्थापनको कार्यलाई अगाडी बढाइने छ ।
- बाटो घाटो सार्वजनिक स्थानमा पशुचौपाय बाध्ने, छाड्ने कार्यलाई निरुत्साहित तथा दण्डीत गरिने छ ।
- विभिन्न संघ सस्थाहरूसँग आवश्यक समन्वय तथा सहकार्य गरि बजारलाई सुन्दर र सफा राख्न आवश्यक सरसफाई तथा ढल निकासको कार्यलाई व्यवस्थित रुपमा सञ्चालन गरिने छ ।
- नगरमा व्यवस्थित ढल निकासका लागि योजना तर्जुमा गर्न आवश्यक अध्ययन तथा पहल गरिने छ ।

ड) सुशासन तथा संस्थागत विकास

नगरका हरेक क्रियाकलापालाई व्यवस्थित, उत्तरदायि, जवाफदेहि तथा पारदर्शी बनाउदै सदाचारयुक्त संस्कृतिको विकास गरिने छ । म भ्रष्टाचार गर्दिन, म भ्रष्टाचार हुन दिन्न, म देश र जनताको लागि इमानदार भएर काम गर्ने छु भन्ने प्रतिज्ञा सहितको सुशासन कार्यसंस्कृति प्रबर्द्धन गर्न निम्न नीति अवलम्बन गरिने छ ।

१) मानव संसाधन व्यवस्थापन

- कर्मचारीको समुचित बन्दोबस्त गरी साडगठनिक उद्देश्य हासिल गर्नका लागि यस नगरको आवश्यकता र क्षमताको आधारमा सांगठनिक संरचनालाई चुस्त दुरुस्त राख्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- स्थानीय तहमा कार्यरत इमानदार, दक्ष र अनुभवी सेवा करारमा रहेका कर्मचारीलाई औचित्यतता र आवश्यकताको आधारमा सेवामा निरन्तरता दिइने नीति लिइने छ ।
- कर्मचारीको योग्यता, क्षमता र रुचिका आधारमा जिम्मेवारी हेरफेर गरि **Right Man In The Right Place** को सिद्धान्तलाई अवलम्बन गर्ने नीति लिइने छ ।
- कर्मचारीहरूलाई कामको आधारमा पुरस्कार र दण्डको व्यवस्था गरिने छ ।

२) संस्थागत क्षमता विकास

- दैनिक प्रशासनलाई छिटो छरितो बनाउन विद्युतीय प्रणाली लागु गरिने छ । नगरपालिको आफ्नै वेबसाइटबाट नगरको सम्पूर्ण सूचना प्रकाशन व्यवस्था मिलाइने छ ।
- नागरिक बडापत्रको कार्यान्वयन, सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परिक्षण जस्ता सुशासनको औजारहरुको प्रयोग गरि पारदर्शिता, उत्तरदायित्व र जनविश्वास आर्जन गर्ने कार्यगत व्यवस्था मिलाइने छ ।

३) राजश्व परिचालन

- प्रगतिशील कर प्रणाली अवलम्बन गरिने छ ।
- नगरपालिकाले प्रवाह गर्ने सेवासँग करको आवद्धता गर्ने गरी सम्पत्ती कर बहाल कर व्यवसाय कर विज्ञापन करलाई एकीकृत रुपमा आवद्ध गरिनेछ ।
- करको दायरालाई विस्तार गर्ने नीति अनुरूप आ.व.०८०/०८१ लाई औरही नगर कर अभियान वर्षका रुपमा बनाईनेछ ।
- करदाताको अभिलेख अद्यावधिक गरिने, नगरपालिकाले प्रवाह गरिने सेवालाई कर र शुल्कमा आवद्ध गरि न्यून आन्तरिक आय वृद्धि गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- राजश्व परामर्श समितिको सुझावको आधारमा कर, दस्तुर, शुल्क, भाडा निर्धारण गरि करदाता शिक्षा मार्फत नगरबासीलाई कर तिर्न अभिप्रेरित गरिने छ ।

४) सार्वजनिक सेवा प्रवाह

- जनता सँग जनताको सरकार, छिटो छरितो र सर्वसुलभ सेवा प्राप्त गर्ने नागरिक अधिकार अवधारणा अनुरूप नगरपालिका प्रमुखबाट स्थलगत रुपमा जनप्रतिनिधि र नगरबासीसँग भेटघाट गरि गुनासो सुन्ने कार्यलाई निरन्तरता दिँदै आम नागरिकको मन छुने र मुस्कान सहितको सेवा प्रवाहको नीति अविलम्बन गरिने छ ।
- सुशासनका आधारभूत पक्षहरु उत्तरदायित्व, जवाफदेहिता, पारदर्शिता, जनसहभागिता प्रबर्द्धन गर्दै बिना भेदभाव गर्दै सेवा प्रवाह गर्ने नीति लिइने छ ।
- सार्वजनिक सुनुवाईको आयोजना गर्ने र जन गुनासोको अथासिंह सम्बोधन गरिनेछ ।

५) अन्तर निकाय समन्वय

१) नगर प्रहरी

- संघीय तथा प्रदेश कानूनको अधिनमा रही नगर प्रहरी सञ्चालन र व्यवस्थापन नीति, कानून, मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमन गरिने छ ।
- औरही न.पा.ले चालु आ.व.मा नगर प्रहरीको व्यवस्थापन गरी अगामी आ.व.०८०/०८१ मा नगर प्रहरीको व्यवस्थापन एवम कार्य सञ्चालनमा ल्याईने छ ।

२) न्यायीक समिति

- न्यायीक समितिको क्षमता अभिवृद्धि तथा मेलमिलाप केन्द्रमा कार्यरत कर्मचारीहरुको क्षमता विकास तथा आवश्यक समाग्रीहरु व्यवस्थापन गर्नका लागि रकम विनियोजन गरिएको छ ।
- संविधानमा उल्लेखित सबै संवैधानिक व्यवस्थाहरु, प्रदेश कानून र स्थानीय तह सञ्चालनका लागि बनेका कानून तथा कार्यविधिहरुको मातहतमा रहि कार्यान्वयन गरिने छ ।
- न्याय तथा कानूनी राज्यको परिपालना गर्दै मानव अधिकारको संरक्षण, प्रबर्द्धन गर्दै व्यक्तिगत र समुहबीच मेलमिलाप र मध्यस्थताको कार्यलाई कार्यान्वयनको सुरुवात गर्दै सामाजिक सद्भाव कायम गरिने छ ।
- असहाय र असमर्थ पक्षलाई कानून बमोजिम निशुल्क कानूनी परामर्श तथा सहायता उपलब्ध गराइने छ ।

३) विविध

- नगरपालिकाका विरुद्धमा विभिन्न क्षेत्रबाट अदालतमा उजुरी पर्न सक्ने सम्भावना तथा न्यायिक कार्यलाई व्यवस्थित गर्न र कानून परामर्श को लागि परामर्श वा करारमा १ जना कानूनी सल्लाहाकारको नियुक्ती गरिएको छ ।

- सम्मानित नगरसभाका सदस्य ज्यूहरु

अन्तमा,

यस कृषि, शिक्षा, स्वास्थ्य, पूर्वाधार औरही नगरपालिकाको समृद्धिको मुल आधार विकासको लागि निरन्तर सदभाव सहयोग गर्नुहुने सम्पूर्ण नगरवासी महानुभावहरु नगरपालिकाको कार्मचारीहरु, करदाता महानुभावहरु, विकास साँभादारहरु, सरकारी, गैरसरकारी समुदायिक संस्थाहरु प्रति हार्दिक अभार प्रकट गर्दै बजेटको सफल कार्यन्वयमा सबै पक्षहरुको साथ र सहयोगको अपेक्षा गरेको छु । हाम्रा सामु थुप्रै चुनौतीहरु छन हामी सबैको साथ सहयोग र सहकार्यलाई थप प्रभावकारी बनाउन सकेमा ती चुनौतीहरुलाई सजिलै पार गर्न सकिनेछौ । भने कुरमा कसैको पनि दुई मत नहोला आगामी दिनमा हामि सबैका लागि प्रयत्नले सार्थक उपलब्ध हासिल गर्न सकोस भने अपेक्षा गर्दै आगामी दिनमा सक्रिय सहयोग अपेक्षा गर्दै सम्पूर्ण महानुभावहरु प्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दैछु ।

- संघीय र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त शर्सत प्राकृतिका कार्यक्रमहरु तपसिल अनुसार तोकिएको कार्यक्रममा खर्च गर्ने व्यवस्थापन मिलाएको छु ।

अब म यस सभा समक्ष आगामी आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ का लागि प्रस्तावित आय व्ययको विवरण निम्नानुसार प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त बजेट, प्रदेश सरकारबाट प्राप्त बजेट, आन्तरिक आम्दानी र दातृ निकाय एवं सङ्घ संस्थाबाट उपलब्ध भएको श्रोत अनुमान विवरणका आधारमा आ.व. २०८०/०८१ को कुल बजेट रु. ४०,३३,५९,५००। (अक्षरुपी चालिस करोड तेतिस लाख उन्नसठी हजार पाँच सय मात्र ।)

अब, म कुल बजेटको क्षेत्रगत तर्फको योजना तथा कार्यक्रम पेश गर्न चाहन्छु ।

सि.नं.	कार्यक्रमको विवरण	आ.व. २०८०/०८१ प्रस्तावित विस्तृत आय
१	कार्यालय सञ्चालन तथा प्रशासनिक खर्च	८,३८,००,०००।
२	शिक्षा तथा खेलकुद तर्फ	१३,८४,६०,०००।
३	स्वास्थ्य तर्फ	३,६३,००,०००।
४	कृषि तथा पशुपंक्षी तर्फ	२,५५,००,०००।
५	ऊर्जा तर्फ	२२,००,०००।
६	उद्योग तथा रोजगार प्रवर्द्धन तर्फ	१,०९,००,०००।
७	पञ्जीकरण	९,००,०००।
८	पूर्वाधार तर्फ	७,५२,९९,५००।
९	बसती विकास (दलित आवास कार्यक्रम)	२,००,००,०००।
१०	खानेपानी	१,००,००,०००।
	कुल जम्मा रकम रु.	४०,३३,५९,५००।

मैले प्रस्तुत गरेको आगामि आ.व. २०८०/२०८१ को नीति तथा कार्यक्रम औरही सरकार मार्फत सामाजिक सुरक्षा एवं संरक्षण प्राप्त गर्ने व्यवस्थाबाट समुन्नत, सभ्य, सु-संस्कृत र न्यायपूर्ण समाज निर्माणमा महत्वपूर्ण योगदान पुग्नेमा मैले अपेक्षा गरेको छु । अनत्यमा नगरभित्र र बाहिर रहनु भएका सम्पूर्ण नेपाली दिदी, बहिनी तथा दाजुभाईलाई नगरपालिका निर्माणमा योगदान गर्न आह्वान गर्दै हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछु । धन्यवाद । धन्यवाद ॥ धन्यवाद ॥

प्रस्तुकर्ता
 प्रदिप कुमार खड्का
 नगर प्रमुख
 औरही नगरपालिका